

Preek 'De tijden duiden'

uit de profeten: Jeremia 23:23-29

uit het Evangelie: Lucas 12:49-56

Geliefde gemeente,

Het wordt geen makkelijke morgen vandaag in de kerk, met de schriftlezingen voor deze zondag. Helaas geen gezellige preek. Vuur en verdeeldheid, zwaard en zuivering, hamer en huichelaars. Dat zijn nou niet woorden waar je meteen blij van wordt.

Al drie zondagen achtereen wordt er uit Lucas 12 gepreekt, in de kerken van het leesrooster. Stel, ik ben een welwillende buitenstaander, een mens van deze tijd, en ik hoor dat allemaal aan. Twee weken geleden was de dominee best goed op dreef. Het was (en het is) een frontale aanval op een materialistische, egocentrische en hedonistische levensstijl: dat verhaal van die rijke dwaas van Jezus, naar aanleiding van die lui die ruzie maakten over een erfenis. Uit het leven gegrepen. En ja, wel om even over na te denken. Voor je het weet, ben je inderdaad weg. Heb je de goede prioriteiten in je leven aangebracht? Heb je wel echt een zinvol leven geleid, als je altijd maar in de mijn-modus stond? Goed punt.

Maar toen kwam vorige week. Toen kwam ik ook meezingen in de kerk en luisteren naar een stuk uit Lucas en naar de preek. Zorg dat je je leven op orde hebt, voordat de Mensenzoon verschijnt, zei Jezus toen. Hij lardeert het met allerlei voorbeelden uit het dagelijkse leven van personeel dat er op bedacht moet zijn dat de heer des huizes onverwacht thuis kan komen. En hoe treft hij jou dan aan?

Die term Mensenzoon, zo legde de dominee uit, die slaat op Jezus zelf. En de dominee legde best ook toen een vinger op een zere plek, namelijk: stel niet uit wat vandaag van wezenlijk

belang is. Denk niet: ik heb het nu te druk, ik ben nog te jong, ik moet hard werken, later heb ik meer aandacht voor mijn kinderen, of voor mijn ouders, of voor mijn relatie, of voor wat ze in de bijbel noemen het Koninkrijk van God. Voor je het weet, is het te laat. Het was eigenlijk net zo'n punt als bij die rijke dwaas met zijn voorraden en zijn schuren, toen die plotseling dood was.

Maar vorige week kwam er opeens iets bij, in dat bijbelstuk en in de preek, dat we daarvoor nog niet hoorden. Namelijk: verantwoordelijkheid, verantwoording. Dat je God ziet als een instantie die aan jou rekenschap vraagt. Dat er sowieso zoiets is als een externe instantie, die jou ter verantwoording kan roepen. En Jezus zei er nog wel bij: en zij die veel hebben ontvangen aan talenten, aan hen zal ook meer gevraagd worden, ieder wordt gecheckt naar haar of zijn mogelijkheden.

Dat idee wringt met mijn gevoel van autonomie. Ben ik niet zelf verantwoordelijk voor wat ik met mijn leven wil doen? Moet ik mij onderwerpen aan een norm van buiten? Hoe sympathiek ook: schapen en bokken die worden gescheiden aan de hand van wat ze gedaan hebben aan liefdeswerk voor de geringsten en voor het kwetsbaarste dat bestaat, dat klinkt compassioneel en humanitair. Ik liet mij vorige week zondag in de kerk dan ook verleiden om erover na te denken: hoeveel doe ik nu eigenlijk voor en met kwetsbare anderen, qua tijd en besteedbaar inkomen. Maar van de week dacht ik: word ik dan beoordeeld, ergens, ooit, eens? Mensen van vandaag – ook ik – zijn daar tamelijk allergisch voor, hoewel ze het zelf aan de lopende band doen, ook zij die zeggen dat ze het niet doen.

Vandaag wordt het echter nog een graadje erger. Kijk, we kunnen het vanmorgen tamelijk onschuldig houden door het volgende te zeggen. Wat we leren uit de evangelietekst van vandaag is: punt één, dat je op tijd moet onderkennen waar

het op aan komt in je leven en punt twee, dat als je keuzes maakt in het leven je nooit iedereen te vriend kunt houden.

Dan ga je met een mooie levenswijsheid de kerk uit, en voel je je misschien uitgedaagd om na te denken, over de vraag, wat er nu eigenlijk echt toe doet in je leven en ook over de vraag welke dingen je het waard vindt om onenigheid met anderen en eventueel verwijdering voor te riskeren. Dat is beslist niet niks. Maar, Lucas vertelt niet van een Jezus die algemene waarheden onderwijst over prioriteiten stellen in het leven. Hij vertelt van een Jezus die het heeft over zichzelf.

Jezus zegt: jullie zijn in staat aan te zien komen wat voor weer het wordt, en daar consequenties aan te verbinden, maar de *kairos*-van-God onderkennen, dat kunnen jullie niet en dus laten jullie die compleet langs je heen gaan.

Dat speciale Griekse woord voor 'tijd' wordt gebruikt: *kairos*. Dat is niet de tijd die gelijkmatig wegtikt, dat is in het Grieks *chronos*, van de chronometer. Nee, het is de tijd die geschiedt, waarin dingen gebeuren, die vragen om een plaatsbepaling, de tijd als kans tot vernieuwing, schuivende panelen. *The times they are changing*. Waar sta jij?

Ongehoord pretentieus, zou je kunnen zeggen. Jezus zegt eigenlijk: in mijn komst - hier en nu - doet God iets met de wereld dat alles anders maakt, en jullie gaan er aan voorbij. Jullie noemen je wel gelovig en godsdienstig, maar aan wat God werkelijk doet, hebben jullie geen boodschap, en daarom noem ik jullie huichelaars, *hypokritai*. Weet je, als je weet hoe het er voor staat, denk aan een slepende rechtszaak die je waarschijnlijk gaat verliezen, dan benut je de tijd om orde op zaken te stellen. In dat geval probeer je tot een schikking te komen. Maar jullie doen niks. Je hoort mij aan, je verbaast je over bijzondere gebeurtenissen, je ergert je aan wat niet past in je eigen denkschema, en *that's it*. Zowel Johannes de Doper

als ik laten het dag aan dag weten: "Maak de weg van de Heer gereed, maak recht zijn paden. Kom tot inkeer, want het Koninkrijk van God is nabij. De Geest van de Heer rust op mij, want Hij heeft mij gezalfd, om te verkondigen het aangename jaar des Heren, heden is dit schriftwoord in uw oren vervuld." Maar jullie doen niks. Tot zover Jezus.

Dus - nu ben ik weer even de luisteraar die dit aanhoort - mij wordt te verstaan gegeven, dat in de persoon en het optreden van Jezus iets dermate fundamenteels gebeurt, dat dit niet alleen voor zijn tijdgenoten, maar ook voor de mensen na die tijd, immers die evangeliëverhalen over Jezus zijn veel later pas opgeschreven, van eminent belang wordt geacht. Kennelijk tot op de dag van vandaag, want ze worden nog steeds gelezen en voorgelezen, die verhalen, in tienduizenden kerken *all over the world*, in miljoenen gezinnen en huishoudens. En wel degelijk met het idee, dat het niet anders kan of je moet er iets van vinden. Neutraliteit ten opzichte van Jezus, als de bringer op een nieuwe manier van God in je leven, is geen optie.

Inderdaad wordt dat met zoveel woorden gezegd aan het begin van het voorgelezen gedeelte van vandaag. Natuurlijk brengt Jezus 'vrede'. Een gezaghebbende volgeling uit de begintijd, Paulus, kan het zo schrijven: "Hij *is* onze vrede". Of: "Laat de vrede die alle verstand te boven gaat, in jullie harten regeren". Maar tegelijk zegt Jezus: denk niet dat het zonder conflicten gaat, je bekennen tot het Koninkrijk van God. Zoals ik gedoopt moet worden en Hij bedoelt daarmee zijn weg naar het kruis, zo zullen er mensen zijn die jullie niet begrijpen, als je mij gaat volgen op de weg van geloof, hoop en liefde.

Johannes de Doper sprak: Hij zal komen en jullie dopen met Heilige Geest en vuur, en de Doper voegde er meteen aan toe: dat is om te zuiveren en te reinigen. Zo spreekt ook de profeet Jeremia over het woord van God als over een vuur en een

hamer die rotsen verbreekt. Harten van steen, die harten van vlees moeten worden. We zongen aan het begin van de dienst: "De dag gaat open voor het woord des Heren... wilt Gij vandaag en tot het eind der dagen, ons doen-en-laten zuiveren en dragen".

Denk niet dat ik gekomen ben om vrede te brengen, eerder verdeeldheid, lezen we bij Lucas. Bij Mattheüs in de paralleltekst hoor je: "Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard". En je denkt al gauw, wat nu, ook Jezus onder de jihadisten?

Maar het zwaard is een beeld voor het woord van God. Luister naar een citaat uit Hebrreeën 4:12, uit de bijbel: "Want levend en krachtig is het woord van God, en scherper dan een tweesnijdend zwaard: het dringt diep door waar ziel en geest, been en merg elkaar raken, en het is in staat de opvattingen en gedachten van het hart te ontleden". Of denk aan het bijbelboek Openbaring waar Jezus wordt genoemd: 'Hij die het tweesnijdend zwaard heeft'. In een visioen ziet de apostel Johannes dat zwaard dan uit zijn mond komen: ook daar is het een beeld voor het woord van God.

Kijk, daarmee komen we bij de kern van de christelijke pretentie. We zingen er zo een lied over: "In den beginne was het woord, op aarde is zijn stem gehoord, die spreken wil tot elk geslacht, Hij werd geboren in de nacht". Jezus zelf is het woord van God. Van God gaat iets uit dat ons wil bereiken en dat ons leven wil veranderen, dat wordt 'Gods woord' genoemd. Jezus is het woord dat mens werd, in die tijd, op dat moment, met die geschiedenis. Toen en daar, maar het wil spreken tot elk geslacht, ook vandaag tot ons. Het is het woord van Gods liefde voor mensen. Het is het woord van Gods zorg om de wereld. Het wordt in Jezus belichaamd.

Maar ook is het een woord dat ons ontleedt. Het stelt de vraag: waar sta je, als je - bij wijze van spreken - Jezus in de ogen kijkt, en al die minsten en dat kwetsbare, waarin Hij ons aanziet. De vragende ander om gerechtigheid, om nabijheid, om aandacht, om herkenning en erkenning. Het is daarmee tegelijk een woord dat roept tot keuzes en plaatsbepaling. Ga je mee, of blijf je achter? En als jij mee gaat, maar anderen niet, dan scheiden er wegen. Zo is het. Tot in families toe. Pijnlijk, verdrietig, maar onontkoombaar.

Tjonge, het is nogal wat. Word ik nu voor het blok gezet, of mag ik er nog even over nadenken? Wat vind ik hier van, als eigentijds modern mens? Is het echt waar dat God in Jezus allesbeslissend handelt voor de wereld en mijn leven, en dat neutraliteit geen optie is? Als ik al in het geloof ben geïnteresseerd, wil ik toch zeker niet in sektarisch vaarwater terecht komen, breken met de familie en zo?

Jezus was – als we de verhalen mogen geloven – soms tamelijk onverbiddelijk. Dan zei Hij: verkoop alles en volg mij, verlaat je netten en volg mij, laat de doden de doden begraven en volg mij.

En Abraham, waar alles van God zoals wij die kennen in deze wereld zo'n beetje mee begon, hij hoorde een Stem, en hij verliet zijn land, verliet zijn stam. Laten we zingen: dit licht dat in het duister sliep, is God die ons bij name riep, Hij roept totdat Hij wordt gehoord.

Amen

Lied van antwoord: Gezang 488 (*'In den beginne was het woord'*).

De preek werd gehouden op zondagmorgen 14 augustus 2016 in de Maartenskerk te Zaltbommel.